

Právní aspekty požadavků na datové formáty

Tomáš Lechner

Vysoká škola ekonomická v Praze
Národohospodářská fakulta
Katedra práva

Obsah

- ✚ Elektronický dokument, datový formát a další pojmy
- ✚ Různé kategorizace datových formátů
- ✚ Požadavky na datové formáty pro vybrané úkony
 - ✚ Podání
 - ✚ Doručování
 - ✚ Zveřejňování smluv a zveřejňování předpisů ve Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů
- ✚ Střet účelu dlouhodobé čitelnosti včetně udržení důkazní spolehlivosti a otevřenosti včetně strojové čitelnosti
- ✚ Shrnutí

Elektronický dokument

- ✚ Elektronický dokument je důležitá entita, která je nositelem zaznamenané informace anebo alespoň zaznamenaného obsahu
 - ✚ Každá písemná, obrazová, zvuková nebo jiná zaznamenaná informace, ať již v podobě analogové či digitální
 - Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě
 - ✚ Informace vytvořené, získané a spravované organizacemi nebo osobami jako doklady a/nebo vzniklé při plnění jejich právních povinností nebo při jejich činnosti
 - Norma ISO 15489-1
 - ✚ Jakýkoli obsah uchovávaný v elektronické podobě, zejména jako text nebo zvuková, vizuální nebo audiovizuální nahrávka
 - Nařízení eIDAS

Specifika elektronických dokumentů

Z principu je lze přenášet elektronickými prostředky jako jsou datové schránky nebo elektronická pošta (e-mail)

Pro jejich zobrazení lidsky vnímatelným způsobem potřebujeme technické (hardware) a programové nástroje (software)

Péče o elektronické dokumenty je péčí o data a je významně odlišná od péče o listinné dokumenty, při které chráníme zejména nosič

Datový formát – způsob kódování

- ✚ Vnitřní struktura elektronického dokumentu v podobě komponent
 - ✚ Jednoznačně vymezený proud bitů tvořící datový soubor charakterizovaný zpravidla formátem datového souboru, běžně zpracovávaným programovými aplikacemi, které umožňují provádět správu souborů, složek a disků tak, aby k nim bylo možné uživatelsky srozumitelně přistupovat a s nimi samostatně manipulovat
- ✚ Datový formát jako způsob kódování komponenty pro účely zpracování výpočetní technikou
 - ✚ Sumárně tedy dokument může mít více datových formátů, pokud má více komponent

Pojmy dle stanoviska Nejvyššího soudu

- ✿ Stanovisko Nejvyššího soudu k podáním činěným v elektronické podobě a k doručování elektronicky vyhotovených písemností soudem, prováděnému prostřednictvím veřejné datové sítě (Pls. 1/2015) publikovaného pod č. 1/2017 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek
 - ✦ Citace: „Vzhledem k tomu, že elektronické dokumenty mají podobu datové zprávy, popřípadě že dokumenty jsou obsaženy v datové zprávě, lze na datovou zprávu pohlížet buď jen jako na elektronický dokument mající podobu datové zprávy, nebo také (v širším slova smyslu) též jako na elektronický nosič, tj. na obálku či kontejner, v nichž je obsažen samotný elektronický dokument jako příloha.“
- ✿ **Datová zpráva v širším slova smyslu**
 - ✦ Chápána jako kontejner, v němž je obsažen dokument
 - Takovou datovou zprávou může být e-mail, datová zpráva přenášená informačním systémem datových schránek, nebo třeba SIP balíček
 - Technicky vzato všechny tyto datové zprávy mají také svůj datový formát, např. EML nebo ZFO
- ✿ **Datová zpráva v užším slova smyslu**
 - ✦ Elektronický dokument

Výzkumné otázky

Jakým způsobem jsou kategorizovány datové formáty, tedy jinými slovy, jaké mohou mít vlastnosti, kterými je vhodné se zabývat z pohledu udržení jejich důkazní hodnoty?

Jaké požadavky na datové formáty elektronických dokumentů jsou kladeny ve specifických úkonech, jako je například podání, doručování, zveřejňování smluv anebo zveřejňování předpisů?

Kategorizace z hlediska obsahu

- ✚ Datové formáty pro statické textové komponenty
- ✚ Datové formáty pro statické obrazové komponenty
- ✚ Datové formáty pro statické kombinované textové a obrazové komponenty
- ✚ Datové formáty pro dynamické obrazové komponenty
- ✚ Datové formáty pro dynamické zvukové komponenty
- ✚ Datové formáty pro databáze a datové věty
- ✚ Datové formáty pro specifické kategorie dokumentů jako je třeba elektronická faktura

Přívlastky datových formátů

- ✚ Výstupní datový formát
 - a) datový formát výstupu z elektronického systému spisové služby
 - b) datový formát komponenty ukládané ve spisovně, která je součástí elektronického systému spisové služby
 - c) datový formát pro předávání do digitálního archivu
- ✚ Strojově čitelný datový formát
 - ✚ Formát datového souboru s takovou strukturou, která umožňuje programovému vybavení snadno nalézt, rozpoznat a získat z tohoto datového souboru konkrétní informace, včetně jednotlivých údajů a jejich vnitřní struktury
- ✚ Otevřený datový formát
 - ✚ Formát datového souboru, který není závislý na konkrétním technickém a programovém vybavení a je zpřístupněn veřejnosti bez jakéhokoli omezení, které by znemožňovalo využití informací obsažených v datovém souboru
- ✚ Kontejnerový datový formát
 - ✚ Formát komponent obsahující alespoň jednu další komponentu

Specifika definic datových formátů

Pojmenování	Předpis, kde je definováno	Účel	Charakter definice
Výstupní	Vyhláška č. 259/2012 Sb.	Dlouhodobá čitelnost, technologická nezávislost	Je taxativně určeno
Strojově čitelný	Zákon č. 106/1999 Sb.	Umožňuje opakované použití informací veřejného sektoru	Není taxativně určeno
Otevřený	Zákon č. 106/1999 Sb.	Není chráněn vlastnickým právem a není závislý na konkrétním technickém a programovém vybavení	Není taxativně určeno
Otevřený strojově čitelný		Kombinuje vlastnosti otevřeného a strojově čitelného formátu pro snadné opakované použití informací veřejného sektoru	Není taxativně určeno
Kontejnerový	Národní standard pro elektronické systémy spisových služeb	Dva různé účely: čistě technický, např. komprimace dat, nebo funkční, např. spojení příloh s hlavním dokumentem do jednoho celku	Není taxativně určeno, navíc velmi různorodá skupina
Přenositelné prostřednictvím ISDS	Vyhláška č. 194/2009 Sb.	Technické možnosti ISDS, kybernetická bezpečnost	Je taxativně určeno

Bestiář vybraných kontejnerových datových formátů

Zkratka	Název	Určení	Lze ISDS	Výstupní
EML	E-Mail Message	Elektronická pošta	NE	NE
ZFO	602XML Filler dokument	Např. datová zpráva v ISDS	ANO	NE
PDF/A-3	Portable Document Format for the Long-term Archiving verze 3	Formát pro dlouhodobou archivaci umožňující vložení příloh	ANO	ANO, za určitých podmínek
ISDOCX	Information System Document	Elektronická fakturace	ANO	NE
ZIP	ZIP File Format	Komprimace	ANO	NE
ASIC /ASICE	Associated Signature Containers	Spojení externího podpisu s podepsaným souborem	ANO	NE

Podání – požadavky

- ✚ Procesní předpisy se omezují na povinné komunikační kanály jako jsou datové schránky nebo elektronická pošta, datový formát je řešen výjimečně (formulářové podání dle daňového řádu)
- ✚ § 64 odst. 1 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě
 - ✚ **Určení původci** zajistí příjem alespoň v datových formátech stanovených jako **výstupní datové formáty** nebo formáty dokumentů, které jsou výstupem z autorizované konverze dokumentů obsažených v datové zprávě
 - ✚ Pokud **veřejnoprávní původci** umožní příjem elektronických dokumentů také v dalších datových formátech, musí to zveřejnit na úřední desce a internetových stránkách

Podání – jiné datové formáty

Judikatura

- Nález Ústavního soudu čj. I. ÚS 226/20 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky Svazek 99 / ročník 2020 II. díl)
 - Nezdaří-li se orgánu veřejné moci zobrazit či otevřít podání nebo přílohy účastníka řízení či jeho zástupce, učiněné v elektronické podobě formou datové zprávy doručené do datové schránky, je tento orgán povinen o takové skutečnosti danou osobu alespoň vyrozumět a poskytnout jí prostor pro nápravu tak, aby nebyla jen pro tento nedostatek krácena na svých právech. To platí tím spíše, vyplývá-li z příslušného záznamu o ověření elektronického podání, že všechny soubory obsažené v datové zprávě vyhovují technickým parametrům (velikost, formát a absence škodlivého kódu). Uvedená povinnost orgánu veřejné moci je pak o to naléhavější, závisí-li na obsahu předmětného podání další procesní postup či rozhodnutí ve věci.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČJ 6 Afs 206/2020-37 ze dne 25. 11. 2020, obdobně CJ 8 Afs 93/2020 ze dne 21. ledna 2021
 - Za žalobu, byť blanketní, je za daných okolností nutno považovat samotnou datovou zprávu, nikoli až její přílohu v nepřijímaném formátu, která byla k datové zprávě připojena

Podání – nevyjasněno

- ✚ Nové kontejnerové datové formáty dodávané prostřednictvím ISDS od 1. ledna 2023, zejména ZIP
 - ▣ Je to datová zpráva v širším slova smyslu jako e-mail či datová zpráva, která je přijímána „bez ohledu“ na datový formát
 - ▣ Nebo je to dokument obsažený v datové zprávě a jeho příjem podléhá „povolení“ orgánem veřejné moci

Podání – komplikace pro podatele

- ✚ Z pohledu osob činících podání je určitou komplikací postup nalezení přípustných datových formátů, které si musí dopředu ověřit na internetových stránkách příslušného orgánu veřejné moci
- ✚ Řešením by byla novelizace zákona č. 300/2008 Sb., která by umožnila nastavení integrovat přímo do datové schránky

Doručování – požadavky

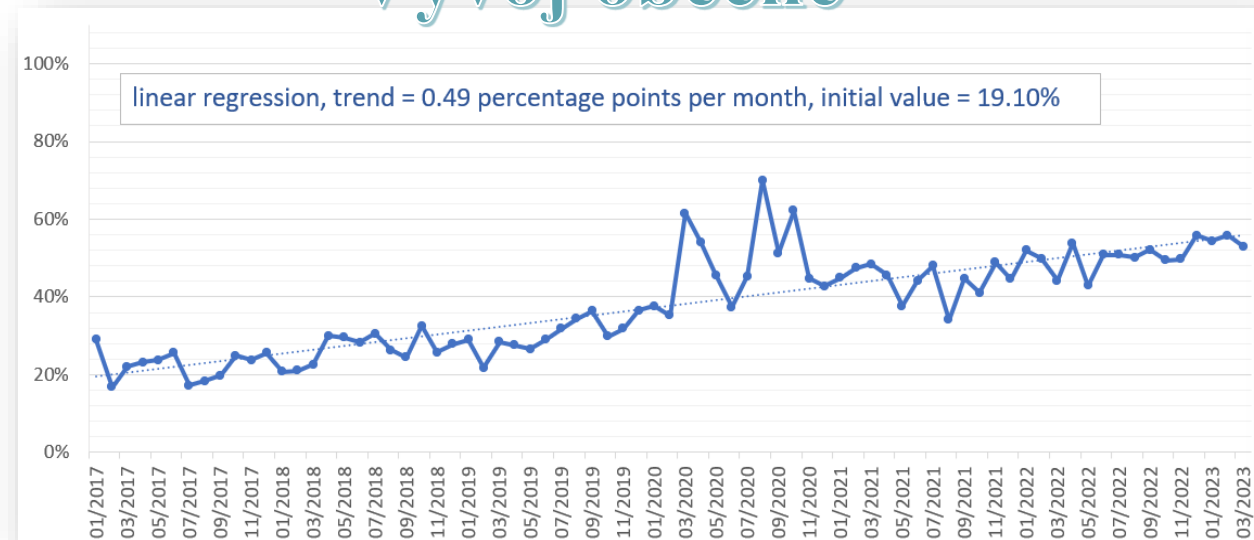
- ✚ K datovým formátům se žádný procesní předpis nevyjadřuje
 - ✚ Vyjma specifické komunikace, např. formáty datového souboru obsahujícího žádost o součinnost peněžního ústavu a odpověď na žádost o součinnost podle vyhlášky č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, která je prováděcím předpisem k exekučnímu řádu
- ✚ Pokud je dokument vytvořen ve spisové službě, pak je třeba jej vytvořit ve výstupním datovém formátu daném vyhláškou č. 259/2012 Sb.
 - ✚ Veřejnoprávní původce může pro výstup z elektronického systému spisové služby **současně** použít také jiný datový formát komponenty
- ✚ Nově zákonem č. 499/2004 Sb. pro všechny IS
 - ✚ Vyhotovuje-li veřejnoprávní původce v informačním systému dokument v digitální podobě obsahující text, musí dokument opatřit strojově čitelným textem a metadaty ve strojově čitelném formátu (dále jen "strojově čitelná vrstva") odpovídajícími obsahů dokumentu ve výstupním datovém formátu

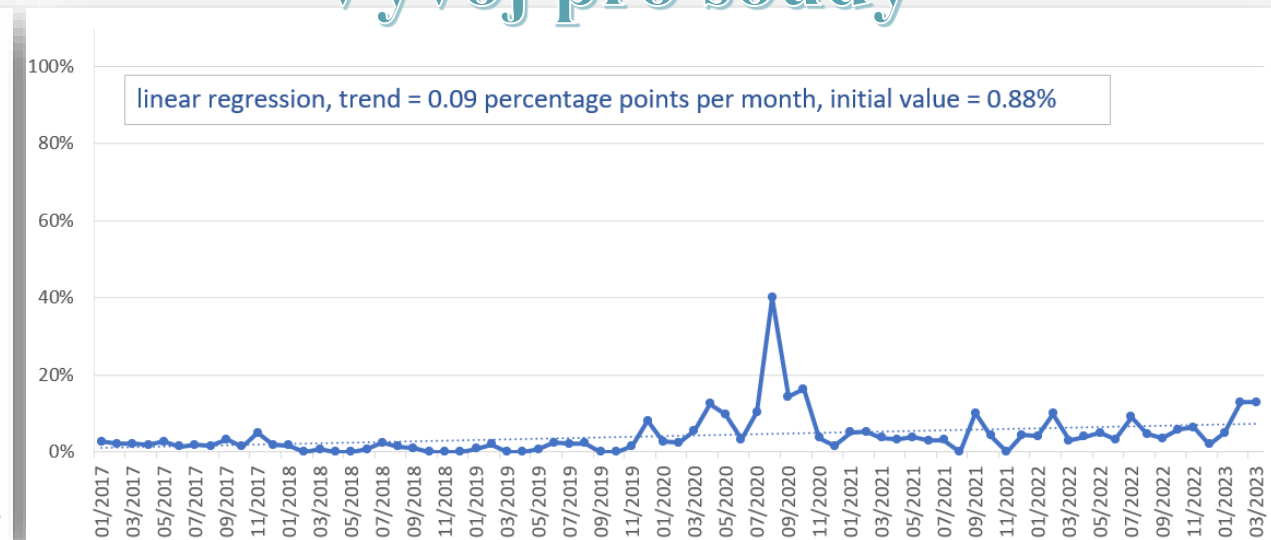
Doručování – jiné datové formáty

- 📍 Výzkum doručovaných datových formátů v období od ledna 2017 do března 2023 prezentovaný na konferenci *Veřejná ekonomika a správa 2023*

Vývoj obecně

Vývoj pro soudy

Zveřejňování smluv a předpisů ve Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů – požadavky

Podmínky

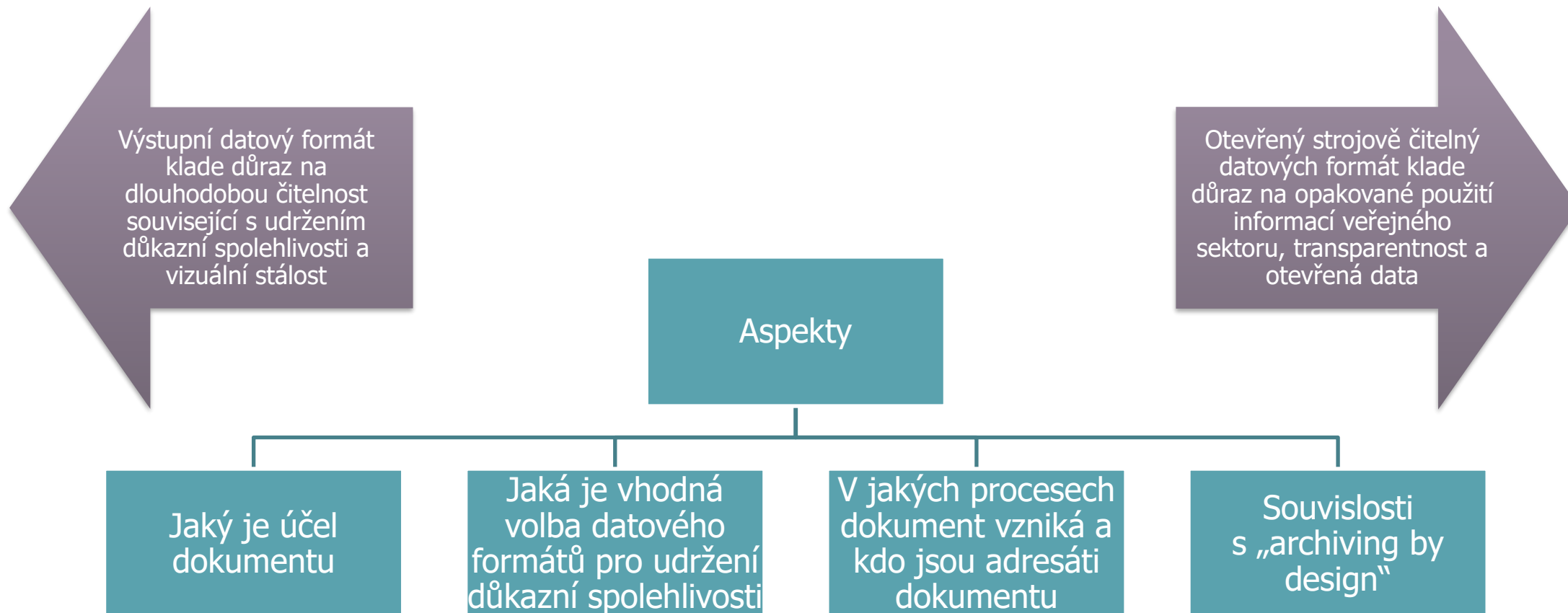
- Uveřejněním smlouvy prostřednictvím registru smluv se rozumí vložení elektronického obrazu textového obsahu smlouvy v otevřeném a strojově čitelném formátu a rovněž příslušných metadat do registru smluv
 - Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv)
- Povinnost zasílat do Sbírky text právních předpisů v otevřeném a strojově čitelném formátu
 - Zákon č. 35/2021 Sb., o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů

Naplnění

- Stanovisko Odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra zpracované ve spolupráci s Digitální a informační agenturou č. 2/2025
 - Podmínky otevřeného a strojově čitelného formátu v souvislosti s vyhlašováním právních předpisů ve Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů
- Nejvhodnějším formátem je ODT, přípustné je pak i použití formátu DOCX

Střet účelu

Poznámky k nové službě

Commission adoption planned
for fourth quarter 2025

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1183 ze dne 11. dubna 2024, kterým se mění nařízení (EU) č. 910/2014, pokud jde o zřízení evropského rámce pro digitální identitu

- Článek 45j: Požadavky na **kvalifikované služby elektronické archivace**

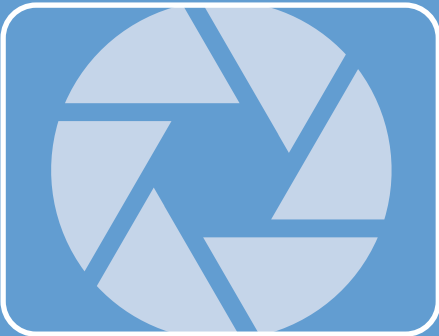
1. Kvalifikované služby elektronické archivace musí splňovat tyto požadavky

- a) jsou poskytovány kvalifikovanými poskytovateli služeb vytvářejících důvěru
- b) používají postupy a technologie umožňující **zajistit trvanlivost a čitelnost** elektronických dat a **elektronických dokumentů** i po uplynutí doby technologické použitelnosti – a alespoň po zákonně či smluvně stanovenou dobu uchovávání a současně zachovat jejich integritu a přesnost původu
- c) zajišťují, aby byla elektronická data a **elektronické dokumenty uchovávány způsobem, který je chrání před ztrátou a pozměněním, s výjimkou změn jejich nosiče nebo elektronického formátu**
- d) oprávněným spoléhajícím se stranám umožňují obdržet automatizovaným způsobem zprávu, která potvrzuje, že u elektronických dat a elektronických dokumentů získaných z kvalifikovaného elektronického archivu platí předpoklad integrity dat od začátku doby uchovávání do doby jejich zpřístupnění
 - Zpráva uvedená v prvním pododstavci písm. d) se poskytne spolehlivým a účinným způsobem a musí být opatřena kvalifikovaným elektronickým podpisem nebo kvalifikovanou elektronickou pečeti poskytovatele kvalifikované služby elektronické archivace

2. Do 21. května 2025 stanoví Komise prostřednictvím prováděcích aktů seznam referenčních norem a v případě potřeby stanoví specifikace a postupy pro účely kvalifikovaných služeb elektronické archivace

Shrnutí

Datový formát je důležitý formální atribut elektronického dokumentu

Je důležité hledat cesty jak

- zkvalitnit tvorbu elektronických dokumentů orgány veřejné moci bez ohledu na informační systém, v němž tyto dokumenty vznikají
- vyřešit rozpor mezi dlouhodobou čitelností a udržením důkazní spolehlivosti na jedné straně a otevřeností a strojovou čitelností na straně druhé

Vysoká škola
ekonomická v Praze
Národohospodářská fakulta

Děkuji za pozornost

Mgr. Tomáš Lechner, Ph.D.

VŠE v Praze
Národohospodářská fakulta
Katedra práva

e-mail: tomas.lechner@vse.cz